

Türbanın ötesindeki 'İslâmcılık'

Doğan Hızlan – 21.08.2004

İslâmcılık konusunu aramızda tartışıyoruz, gazetelerde, televizyon ekranlarında değişik uzantılarıyla, izdüşümüyle gündeme getiriyoruz. Çoğu zaman da 'türban' kavramının içine sıkışıp/sıkıştırıp kalıyoruz. Oysa nedenleri, sonuçları öğrenirsek, tavrımızı belirlemede daha güçlü oluruz.

Yasin Aktay'ın editörlüğünde hazırlanan, Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce dizisinin 6. cildi İslâmcılık, Türkiye'de İslâmcılık konusuna, kavramına bilimsel bir yaklaşım getiriyor. Kavramları, akımları, gelişmeleri, geriye dönüşleri, geçmişte arayışları yapabilmemiz için gerekli bilgileri sunuyor.

Elbette bu tür kitapların taşıdığı itiraz haklarımızı hep saklı tutmak şartıyla.

Akımları, hareketleri, yorumları incelemelerden öğrenmekten öte, bunların ardındaki kişileri, adları da ayrı ayrı inceleme büyütecinin altına almış.

Hiç kuşkusuz değişik okurlar, bu kitaplardan edindikleri bilgilerle gazetelerdeki, televizyonlardaki sığ bilgileri güçlendirecekler, bilerek yargıya varabileceklerdir.

Sözgelimi, ben kitapta siyasi hareketlerin ardındaki İslâmcılıktan çok edebiyat tarihindeki izdüşümüyle ilgilendim.

İslâmcılık, bize bir dini, kültürü tarihi perspektif içinde değerlendirmemiz konusunda yardımcı bir işlev üstleniyor.

Sunuş ana başlığı altında; Türkiye'de İslâmcılığın Siyasal Marjları ara başlığındaki bir cümle, okurun ve yazarın işinin güçlüğüne değiniyor:

'Türkiye'nin siyasi düşünce tarihine damgasını vurmuş başka akımlara kıyasla, İslâmcılığın sınırlarını net bir biçimde çizmek daha zordur.'

1112 sayfalık bir kitabı, bütün yönleri, ayrıntıları, yazılarıyla tanıtmak elbette mümkün değil.

Bazı yazıların adını anarak, alıntılar yaparak ilgi odaklarınıza seslenmeye çalıştım.

İsmail Kara'nın İslâmcı Söylemin Kaynakları ve Gerçeklik Değeri yazısının dipnotuna aldığı Mehmet Akif'in mısralarını ben de yazıma aldım:

'Ah o din nerde, o azmin, o sebatın dini

O yerin gökten inen dini, hayatın dini,

Bu nasıl dar, ne kadar basmakalıp

bir görenek

Müslümanlık mı dedin? ...Tövbeler olsun,

ne demek!

Hani Kuran'daki ruhun şu heyûlâdaki izi

Nasıl İslâm ile birleştiririz kendimizi'

İSLAMCILARIN ÜÇ NESLİ

Ali Bulaç, İslâm'ın Üç Siyaset Tarzı veya İslâmcıların Üç Nesli'nde değişik kuşakların çabalarını özetlemiştir:

1.İlk nesil İslâmcılar (1856-1924): '1856'yı başlangıç yılı olarak seçmemizin sebebi; Islahat Fermanı'nın ilânıdır. 1924 İslâmcıların hem siyasi hem kurumsal düzeyde Osmanlı Devleti ile birlikte tasfiye edilmeleri tarihine işaret eder.

2.İkinci nesil İslâmcılar (1950-2000): İkinci nesil İslâmcılar, kendi seleflerinden farklı olarak 'kurucu' bir misyonla ortaya çıkmışlardır ki, bu misyon sadece İslâmi bir devleti değil, aynı zamanda bir toplumu da (cahiliye toplumuna karşı İslâm toplumu) kurma iddiasında ve talebindedir.

3.Üçüncü nesil İslâmcılar (2000-): Etkileyici iki ana faktör, tabii sınırlarına varmakta olan 'kentleşme' ile bütün ülkeleri ve kültürel yapıları karşılıklı etkileşimle yüzyüze getiren 'küreselleşme' ve Türkiye özelinde AB üyeliği sürecidir.'

Mehmet Akif Ersoy yazısında Fatma Bostan Ünsal, şairin farklılığını belirtir:

'Mehmet Akif'in şiirlerinde dünya savaşındaki yoksulluk ve sefalet tasvirlerine dikkati çeken Hilmi Ziya Ülken, onda 'Müslüman sosyalisti' olarak tanımlanacak bir yön görür.'

Rasim Özdenören'in Necip Fazıl Kısakürek'i özetleyen yargısı karşıt görüşü de içinde taşımaktadır:

'Necip Fazıl, entelektüel planda Müslüman'ca düşünmenin Cumhuriyet dönemindeki ilk örneğidir.'

İslâmcılık'ta bilim adamı ve siyasetçi, bir dönemin başbakanı Şemsettin Günaltay'la ilgili satırların, siyaset-bilim-cumhuriyet üçgenindeki yumağı açıklamaya kavuşturabileceği kanısındayım.

Bugün birçok kimse geçmişte Ticânilik hareketinin irtica ile eş anlamlı olduğunu unutmuştur, bugüne dünden bakmak için uyarıcı bir bölüm.

Nuray Mert'in Türkiye İslâmcılığına Tarihsel Bir Bakış'ı yaptığı saptamaların uzantısında yeni yazılara, yeni yorumlara ihtiyaç duyuran bir çalışma.

İslâmcılık, Sosyalizm ve Sol yazısında Ömer Laçiner, din elden gidiyor söyleminin, aslında ulemanın, imtiyazını kaybetme korkusundan kaynaklandığını belirtmektedir.

İsmet Özel: Dostların Eşiğindeki Diaspora'da Yasin Aktay-Ertan Özensel, temelde bir şairin İslâmcılıkla kesişen koordinatlarını saptamaya çalışmışlar. Ama sonunda 'bütüncül ve tutarlı' bir İsmet Özel portresi çıkaramadıklarını itiraf etmişler.

Benim sevdiğim İsmet Özel portresi budur.

İslâmcılık toplamında benim en çok dikkatimi çeken yazı; Ömer Lekesiz'in 'İslâmi Türk Edebiyatı'nın Değişen Yüzü'.

İslâm ve edebiyat ilişkileri örnekler ve adlarla anlatılıyor, Türk edebiyatındaki diğer ortak paydalara da değiniliyor.

Sezai Karakoç'u kitapta Cemal Süreya'dan yapılan alıntıdan okumalısınız.

'...Bulgucu adam. Belki de ülkemizde tek bulgucu. Çok daha yetenekli bir Mehmet Akif'in tinsel görüntüsüyle adamakıllı dürüst bir Necip Fazıl'inkini iç içe geçirin, yaklaşık bir Sezai Karakoç fotoğrafı elde edersiniz.

Türkiye'de özellikle sağın, özellikle de mukaddesatçı kesimin içinde yalnız. Bir başına. Hiçbir ortaklığa girmez. Dışarıda ve yukardadır. Düşüncesini de öfkelerini de hemen ortaya koyar. [...] yaşama konumu olarak da tek ve benzersiz...'

İslâmcılık, dünden bugüne bu konudaki düşünce çizgisini, siyaseti, edebiyatı yönlendirişini değişik kalemlerden sunuyor.

Hiç kuşkusuz bu tür kitaplardaki yazılar, nesnellik oranını yüksek tutmaya çalışsalar da, karşı düşünceleri, karşı tezleri doğururlar, ikisinin karşılaştırılmasıyla ya da zenginleştirilmesiyle doğruluk payları artar.

İslâmcılık, kitaplığınızda bulunması gereken bir toplam. Bugünün küresel gelişmelerini anlayabilmeniz, bir temele oturtmanız için gerekli.

KİTAPTAN

Necip Fazıl Kısakürek

...Necip Fazıl, entelektüel planda Müslüman'ca düşünmenin Cumhuriyet dönemindeki ilk örneğidir. Bunu iddia ediyoruz, çünkü bu alanda onun bir öncüsü ve öncesi yoktur. O, kendi geleneğinin başlatıcısıdır. Sait Halim Paşa, Said Nursi, Mehmet Akif ve benzeri düşünürler, hayatlarının bir kısmını Cumhuriyet döneminde geçirmiş ve yaşamış olsalar da, aslında birer Osmanlı aydını olarak temayüz ederler. ...Necip Fazıl, düşüncesini Müslüman'ca hayat tarzını resmen terk etmiş ve İslâm'la olan bağlarını koparmış olan bir toplumsal/siyasal ortamda geliştirmiştir.

Mehmet Akif Ersoy

...Akif, görüşlerini İslâmcılık şemsiyesi altında ifade etse de, dönemin Osmanlılık, Batıcılık ve Milliyetçilik gibi düşünce akımları belli alanlarda çakıştığı ve ayrıştığı için Akif'in duruşunu diğer düşünce akımları açısından da değerlendirmek gerekir. Akif'in en önemli itirazı, medeniyetin bir bütün olduğunu, ilim, irfan ve günlük yaşayış, kadın-erkek ilişkileri dahil Batı'nın bir model olarak Osmanlı mülkünde taklit edilmesi gerektiğini iddia eden, Batı medeniyetinin sadece ilminin alınarak onlara yetişilemeyeceğini düşünen 'Mülkü kurtarmak için dini kurban etmeliyiz' diyen Batıcılara yöneliktir.

İsmet Özel

...İsmet Özel İslámıcılıđa hayatının belli bir dönemini sosyalist hareketin içerisinde yer aldıktan sonra katılmıştır. Bu yönü İslámıcılıđın Türkiye'deki sol hareketiyle olan ilişkilerine olduğu kadar sol hareketin de İslámıcılıkla ilişkilerine önemli bir açılım getirmiştir. Bu açılımın bir yanı sosyalist tabanın İslámıcılıđa olan geçişliliğini boyutlandırırken, bir yanı solcularla İslámıcılar arasındaki diyalogu boyutlandırmış, bir başka yanı da hem sosyalizmin hem de İslámıcılıđın birbirleri üzerine ve tabii kendileri üzerinde de düşünmelerini sağlamıştır.

<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=251099&yazarid=4>